
M.Ö. 1200' LERDEN GÜNÜMÜZE ANADOLU UYGARLIKLARI

M.Ö. II. binin sonlarında, boğazlar üzerinden Anadolu'ya olan Deniz Kavimleri Göçleri köklü değişikliklere neden olur. Anadolu'nun büyük bir bölümüne egemen olan Hitit İmparatorluğu tarih sahnesinden silinir.

M.Ö. I. binin ilk yarısında, Anadolu, çeşitli bölgelerde kurulan Geç Hitit, Urartu ve Frig krallıkları idaresi altında kalır. Aynı tarihlerde, Oor göçlerinden nasibini alan Yunanistan halkı ise, adalar üzerinden Batı Anadolu'ya geçerek yerli halkla kaynaşır ve İon Uygarlığının temelini atar. Böylece, ilk koloni yerleşimleri kurulur.

Pergelle çizilmiş motiflerin özelliklerini yansıtan bu dönem, "PROTOGEOMETRİK DÖNEM" olarak adlandırılır (M.Ö. 1100 - 950). Yuvarlak motiflerin yerlerini köşeli geometrik motiflere bırakması ile "GEOMETRİK DÖNEM" başlar. (M.Ö. 950 - 600)

Sanata süreklilik veren İonya da, doğu sanatı ile tanışmanın sonucu olarak; gerek heykeltıraşlık, gerek mimari, gerekse seramik sanatında önemli gelişmeler olur.

Mimaride, daha sonraki dev tapınakların temeli atılır. Heykeltıraşlıkta, Protogeometrik ve Geometrik döneme nazaran insan anatomisi daha gerçekçi verilmeye, MÖ 670 yıllarında büyük mermer heykeller yapılmaya başlar.

Seramik sanatında ise Orientalizan dönemde, Doğu Yunanın, hayvan frizli boyalı çanak - çömleği, Anadolu'nun renkliliği seven canlı anlatımı ile devam ettirilir.

Orientalizan Dönemden sonra "ARKAİK" Dönemde, yaratılan büyük boy eserlerde bu üslubun bir ölçüde devam ettiği izlenebilir. Bu dönemdeki, Batı Anadolu kültürüne has heykeller ve İon mimari tarzı, Batı Ege' de daha sonra "KLASİK ÇAG" sanatını etkiler.

M.Ö. 700 - 300 tarihleri arasında, Güney - Batı Anadolu'da Karia ve Lykia uygarlıkları vardır. Karyalıların ve Lykialıların Güney - Batı Anadolu' da, özellikle kaya mezarları Anadolu'nun en göz alıcı anıtları arasında yer alır.

Orta Anadolu' da ise, Sardes başkent olmak üzere Lidya Krallığı hüküm sürer. Krallık, sınırlarını Kızılırmak' a kadar genişleterek, Frig Krallığını egemenliği altına alır.

Bulunduğu konum nedeni ile İon kentleri ile yakınlık kuran Lidya, Efes kentini de hakimiyeti altına alır ve bölgenin en zengin devleti haline gelir. M.Ö. 7. yüzyılda ilk madeni parayı basarak tarihteki yerini alır.

Lidya hakimiyeti M.Ö. 546 yılında Persler tarafından yıkılır ve Anadolu Pers egemenliği altına girer (M.Ö. 546 - 334). Bu dönemde Anadolu'da var olan sanatta Pers etkileri görülmeye başlar. Greko - Pers stili sanat eserlerinin yaratıldığı bir ortam oluşur.

M.Ö. 4. yüzyıl sonlarında, Makedonyalı Büyük İskender, Pers egemenliğine son verir ve M.Ö. 330 - 300 yılları arasında süren "HELLENİSTİK DÖNEM" başlar. Ancak, Büyük İskender'in ölümü üzerine, kurduğu bu büyük imparatorluk, iktidar kavgasına giren generalleri tarafından paylaşılır. Anadolu'nun önemli bir kısmı Bergama Krallığı'na bağlanır. Son Bergama Kralının vasiyeti üzerine, Anadolu'nun batısı Roma egemenliğine girer.

Vasiyet yolu ile Roma egemenliğine giren Anadolu, savaştan çok sulh yolu ile Romalaşır. Ancak, Anadolu'nun geleneksel kültürü yaşatılmaya devam eder. Roma'nın en etkin olduğu dönemde bile, bölgesel özelliklerin ağır bastığı görülür.

Roma İmparatorluğu'nun ikiye bölünmesiyle, eski bir Yunan kenti olan "Byzantion" 330 yılında, Doğu Roma İmparatorluğu'nun başkenti olur ve adı imparatorun adına izafeten, "Konstantinopolis" olarak değişir

Bizans sanatı, Anadolu'da gelişen ve bölgesel özellikleri ağır basan Roma sanatı geleneğinin, Hristiyan aleminin getirdiği yeni unsurların yoğurulması ile kişilik kazanır. Bizans Uygarlığının 4. yüzyıldan 15. yüzyıla kadar yaklaşık bin yılı kapsayan bir yaşamı vardır.

Mavera-ün Nehir batısında yaşayan ve 10. yüzyılda islamiyeti kabul eden Oğuz Türkleri, islamiyeti yaymak amacı ile sınırlarını genişletirler. Bizans topraklarına akınlar düzenlenir ve Alpaslan' ın, 1071' deki Malazgirt Savaşı ile, Türklere Anadolu kapıları açılır. İznik' e kadar gelen Selçuklu Türkleri burayı başkent yaparlar ve Anadolu, Büyük Selçuklu Devleti' nin eyaleti olur.

1157 tarihinde yıkılan Büyük Selçuklu Devleti'nin yerine, merkez Konya olmak üzere, Anadolu Selçuklu Devleti kurulur.

Anadolu Selçuklu Devleti'nin, Moğol istilaları sonucu yıkılması üzerine, İlhanlıların eline geçen Anadolu, bir süre çeşitli bölgeleri yurt edinen Türk boylarının kurduğu beylikler halinde idare edilir (1071 - 1300).

Oğuz Türklerinin Kayı Aşireti, Anadolu'ya geldikleri zaman, Selçuklu Sultanı tarafından Bizans sınırında Söğüt çevresine yerleştirilir. Böylece 600 yıl sürecek bir imparatorluğun temeli atılır.

Osmanoğulları, sınırlarını genişleterek Bursa'yı alır ve başkent yapar. Bir süre sonra, Bizans'ın Avrupa yakasındaki topraklarını da sınırlarına katarak, başkent Edirne'ye taşınır. 1453 yılında başkent olmasıyla birlikte İstanbul, bir sanat ve kültür merkezi olur.

Osmanlı sanatının temelinde, kendisinden önce, Selçuklu döneminde yaratılan Türk - İslam ve Anadolu kültürünün sentezi yatar.

19. yüzyıl sonlarında zayıflayan Osmanlı İmparatorluğu dört bir yandan işgal edilir. 1919 yılında başlayan Kurtuluş Savaşı sonunda, 1923 yılında Cumhuriyet ilan edilir ve son olarak, Anadolu topraklarında, **Türkiye Cumhuriyeti Devleti** kurulur.